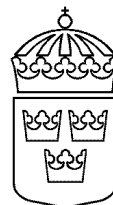

Bostadsutskottets yttrande

1996/97:BoU7y

1997 års ekonomiska vårproposition

1996/97
BoU7y

Till finansutskottet

Finansutskottet har beslutat bereda bl.a. bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) i vad avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket (yrkandena 1–8), tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 (yrkandena 9–11 och 19–68) samt vissa skattefrågor (yrkandena 69–79) jämte de motioner som kan komma att väckas, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till beräkning av utgiftsområde 18 för åren 1998–2000 samt regeringens förslag i tilläggsbudgeten om ytnorm med garantinivå vid fastställande av bostadsbidragsgrundande bostadskostnad. Beträffande möjlighet för låntagare att välja mellan 1992 och 1993 års subventionssystem för bostäder föreslår utskottet ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att övergångstiden i princip förlängs med tre månader i förhållande till regeringens förslag, dvs. till och med den 31 januari 1998. Övriga regeringsförslag som behandlas i yttrandet tillstyrks av utskottet. Samtliga motioner avstyrks.

Utskottet behandlar även motioner om fastighetsskatten. Även dessa motioner avstyrks.

Till yttrandet har fogats 14 avvikande meningar och 4 särskilda yttranden.

Propositionen

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande propositionen i följande delar nämligen regeringens förslag att riksdagen

6. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1998–2000 som riktlinjer för regeringens budgetarbete (avsnitt 5.6 och tabell 5–8), (förslaget behandlas i vad det avser utgiftsområde 18),

22. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,

23. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1349) om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,

51. godkänner regeringens förslag till ändrade regler för räntesubventioner och investeringsbidrag för bostäder, såvitt gäller frågan om vissa tidpunkter

för bostäder såvitt gäller frågan om vissa tidpunkter för färdigställande m.m. (avsnitt 6.15),

1996/97:BoU7y

52. godkänner regeringens förslag till ändrade regler för räntesubventioner för bostäder såvitt gäller frågor om beräkning av räntesats i vissa fall (avsnitt 6.15),

53. godkänner regeringens förslag till ändrade regler för räntesubventioner för bostäder såvitt gäller frågan om räntebidrag efter exekutiv försäljning (avsnitt 6.15),

68. godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i tabell, (regeringens förslag behandlas i vad det avser utgiftsområde 18).

Motionerna m.m.

De motioner, som behandlas i detta yttrande är följande.

1996/97:Fi42 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar godkänna beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1998–2000 i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar godkänna den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1998–2000 som riktlinjer för regeringens budgetarbete i enlighet med vad som anförts i motionen,

1996/97:Fi43 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1998–2000 enligt vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1998–2000 som redovisas i motionen som riktlinjer för budgetarbetet (tabell A, bilaga 1),

14. att riksdagen avslår förslaget om s.k. lokala investeringsprogram,

15. att riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i tabell B (bilaga 2),

1996/97:Fi44 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

5. att riksdagen med avslag på regeringens förslag godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för 1998 enligt vad som anförts i motionen (tabell 2, avsnitt 6),

69. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (avsnitt 7, utgiftsområde 18),

70. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fördjupad översyn av bostadsbidragsreglerna (avsnitt 7, utgiftsområde 18),

71. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ingen skall behöva förlora mer än 500 kr per månad på de genomförda förändringarna av bostadsbidragsreglerna (avsnitt 7, utgiftsområde 18),

1996/97:Fi45 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer och utformning av skatterna,

15. att riksdagen för budgetåren 1998–2000 godkänner de i motionen (tabell 1) föreslagna beräkningarna av budgeteffekter av förändrade skatter och avgifter som riktlinjer för regeringens fortsatta budgetarbete,

22. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt, beslutar att fr.o.m. 1998 fastighetsskatten för bostäder skall utgå med 1,5 %,

42. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts vad gäller inriktning på fredsbefrämjande åtgärder och kustbevakning inom utgiftsområdet för totalförsvaret,

46. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ytterligare nedsättning av socialavgifterna av regionalpolitiska skäl i enlighet med vad som anförts i motionen,

1996/97:Fi46 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen med avslag på regeringens förslag godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1998–2000 som riktlinjer för regeringens arbete i enlighet med vad som redovisas i motionen (tabell 2),

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkning av fastighetsskatten,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöpolitiken,

22. att riksdagen beslutar om nya bostadsbidragsregler att gälla fr.o.m. den 1 juli 1997 i enlighet med vad som anförts i motionen,

1996/97:Fi52 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om definitionen av begreppet rörlig ränta,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om förändring av räntebidrag efter exekutiv försäljning i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen avslår regeringens förslag om ytnorm med garantinivå i bostadsbidragen i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar om ytbegränsning och familjeinkomst i bostadsbidragen i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar om bostadsbidrag till ungdomar under 29 år i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi75 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skattepolitikens inriktning.

1996/97:Fi76 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag beslutar om en sådan ändring av bostadsbidragen som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappanpassning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om radonsanering och allergisanering.

Skrivelser har inkommit från Förlagsinvest AB och från SMÅA AB om vissa tidpunkter för färdigställande av bostäder som förutsättning för räntebidrag. Företrädare för Byggtreprenörerna har inför utskottet lämnat synpunkter i denna fråga.

Utskottet

Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

Regeringen beräknar ramen för utgiftsområde 18 för år 1998 till 22 799 miljoner kronor, för år 1999 till 20 413 miljoner kronor och för år 2000 till 17 449 miljoner kronor.

De totala utgifterna för utgiftsområdet är för år 1997 33,4 miljarder kronor varav räntebidragen m.m. 23,4 miljarder kronor, bostadsbidragen 5,9 miljarder kronor, länsstyrelserna 1,7 miljarder kronor samt Bostadskreditnämnden 1,3 miljarder kronor.

Den kraftiga minskningen över perioden 1998–2000 beror framför allt på sjunkande utgifter på räntebidragsanslaget. I vårpropositionen lämnas uppgifter om differenser på utgiftsområden i förhållande till de preliminära ramarna för budgetpropositionen (prop. s. 103). Av dessa uppgifter framgår att för år 1998 differensen för utgiftsområde 18 beräknas uppgå till närmare 4 miljarder kronor. Den stora differensen anges alltså bero på lägre räntor. Utskottet har noterat att differensen för år 1998 är den största absolut sett för alla utgiftsområden. Även för år 1999 är differensen mycket stor i förhållande till de flesta utgiftsområdena. Om de beräkningar regeringen nu presenterar bär verklighetens prägel kommer den relativa andel som faller på utgiftsområde 18 sett i förhållande till utgifterna för samtliga utgiftsområden att i det närmaste halveras under perioden 1996–2000, från ca 5 % till ca 2,5 %.

Regeringen har vid sin beräkning av den ekonomiska ramen för utgiftsområdet för år 1998 utgått från att besparingar motsvarande 300 miljoner kronor görs engångsvis för år 1998 avseende räntebidragen samt att anslaget till Statens geotekniska institut minskas med 1 miljon kronor per år under perioden 1998–2000. Regeringen har beaktat besparingseffekter till följd av tillskapandet av en ny länsstyrelse i västra Sverige. Beaktats har också de ökade kostnader som blir följden av ett genomförande av ändrade regler för bostadsbidrag.

För perioden beräknas utgiftsområdet tillföras 5,4 miljarder kronor för ett lokalt investeringsprogram för ekologiskt hållbar utveckling, varav 0,8 miljarder avser år 1998. I bilaga 5 till vårpropositionen redovisas huvudinriktningen för programmet. Det ingår som en del i ett investeringsprogram för ekologisk hållbarhet och har utarbetats av den s.k. Statsrådsdelegationen.

Regeringen avser återkomma med konkretiseringar och ytterligare förslag i höstens budgetproposition och i bland annat en miljöpolitisk proposition våren 1998. Beträffande det lokala investeringsprogrammet kan följande sammanfattande redovisning av vårpropositionen göras.

Kommunerna ges möjlighet att i samverkan med olika lokala aktörer, offentliga och privata, söka statligt stöd till lokala investeringsprogram för insatser som ökar den ekologiska hållbarheten. Investeringsprogrammen skall utformas i bred lokal process. De kommunala programmen skall innefatta en översiktlig sammanställning av de insatser som de lokala aktörerna vill genomföra för att öka takten i omställningen till ekologisk hållbarhet. I detta sammanställningsarbete kan arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis ALU, användas för att ge förutsättningar till en bred kartläggning av möjligheterna. Analys och redovisning ur jämställdhets- och integrationsperspektiven skall göras.

Programmen – vilka kan vara gemensamma för flera kommuner – lämnas till statsrådsdelegationen för ekologisk hållbarhet som, efter hörande av länsstyrelserna och de berörda sektorsmyndigheterna, bedömer vilka kommuner som först skall komma i fråga för statligt stöd till genomförandet av programmen. Målet är att hela Sverige skall delta i ett ekologiskt omställningsarbete.

Vid bedömningen av programmen bör vikt läggas bland annat vid åtgärder som minskar miljöbelastningen, ökar effektiviteten i användningen av energi och andra naturresurser, gynnar användningen av förnybara råvaror, ökar återanvändning, recirkulation och återvinning av resurser samt bidrar till att öka sysselsättningen.

Den kommunala fysiska planeringen liksom den regionala och nationella sektorsplaneringen är av särskild betydelse för omställningen till ekologisk hållbarhet. När beslut om markanvändning, bebyggelse och rumslig utveckling fattas, grundläggs många av vardagslivets och näringslivets villkor.

Regeringen avser att utarbeta närmare bestämmelser för hur kommunerna får använda omställningsstödet till enskilda projekt. Regelverket föreslås vara så utformat att det ger kommunerna stora möjligheter att utnyttja de lokala förutsättningarna.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion 1996/97:Fi42 yrkande 7 i motsvarande del att utgiftsramen i förhållande till regeringens förslag fastställs till ett belopp som för år 1998 är 2 389 miljoner kronor lägre än regeringens förslag och för de båda följande åren med belopp som är 4 289 respektive 6 902 miljoner kronor lägre än motsvarande regeringsförslag. Som motiv för förslagen avseende år 1998 anger motionärerna att en återgång till 1996 års inkomstprövningsregler för beräkning av bostadsbidrag bör göras, att bostadsbidrag till hushåll utan barn bör avskaffas, att den ”frysning” av bidragsandelen avseende räntebidrag för hyres- och bostadsrättshus i 1993 års bostadsfinansieringssystem som gjordes våren 1995 (se bet. 1994/95:BoU13 s. 37) nu bör återtas samt att medel inte anvisas för de lokala investeringsprogrammen.

Folkpartiet liberalernas förslag om utgiftsramen m.m. förs fram i partimotion 1996/97:Fi43. Förslag som påverkar ramen förs fram också i motion 1996/97:Fi76 (fp) yrkandena 3 och 4. I partimotionens yrkande 5 i motsva-

rande del föreslås för år 1998 att utgiftsramen fastställs till ett belopp som är 2 780 miljoner kronor lägre än regeringens förslag och för de båda följande åren belopp som är 3 780 respektive 4 780 miljoner kronor lägre än regeringens förslag. I yrkande 14 i partimotionen föreslås att medel inte beräknas för de lokala investeringsprogrammen. I yrkandena 3 och 4 i motion 1996/97:Fi76 (fp) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappanpassning, radonsanering och allergisanering. Beträffande det förstnämnda förslaget anser motionärerna att plan- och bygglagen (PBL) bör ändras så att det blir möjligt att bättre än i dag hävda den generella tillgängligheten i miljön. Olika åtgärder för att öka radonsaneringen föreslås. Bland annat bör kommunerna uppmanas att – i förekommande fall – utfärda intyg om att hus inte befinner sig i ”radonriskområde”. Motionärerna aktualiserar sitt förslag från år 1996 om ett flerårigt allergisaneringsprogram. De anför att de avser återkomma i denna fråga hösten 1997.

I Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 yrkande 5 i motsvarande del föreslås att utgiftsramen för år 1998 höjs med 975 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Motionärerna föreslår ytterligare 675 miljoner kronor till förbättrade bostadsbidrag, 50 miljoner kronor till bidrag till solvärmeanläggningar, 200 miljoner kronor till ”allergisaneringsbidrag”, 50 miljoner kronor till tillgänglighetsskapande åtgärder som stimulansbidrag till kommunerna. Motionärerna, som är mycket kritiska mot konstruktionen av utgiftstaken, avstår från att lämna förslag till fördelning på utgiftsområden för åren 1999 och 2000.

I Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi45 yrkande 42 i motsvarande del föreslås att utgiftsramen för åren 1998–2000 ökas med 5 miljoner kronor för varje år i prognosperioden. I yrkande 46 i motionen föreslås ett tillkännagivande till regeringen om inriktningen av det av regeringen föreslagna investeringsprogrammet. Motionärerna anser att allergisaneringsprogrammet skall fortsätta för sanering av skolor, omsorgslokaler, bostäder m.m. Bidragen till radonsanering måste utökas kraftigt och ingå som en del i programmet. Andra områden som enligt motionärerna bör kunna ingå är sanering av miljöskadade områden.

Kristdemokraterna framför i partimotion 1996/97:Fi46 sina förslag till utgiftsramar för prognosperioden 1998–2000 yrkande 4 i motsvarande del. De föreslår för varje år en minskning av ramen med 483 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna förordar att den bidragsgrundande bostadsytan i bostadsbidragssammanhang beräknas enligt regeringens förslag våren 1996 (prop. 1995/96:186) samt att bostadsbidraget för hushåll utan barn avskaffas. Den barnrelaterade delen av bostadsbidraget föreslås öka. Vissa besparingar föreslås på räntebidragen. I yrkande 13 i motsvarande del avvisar motionärerna det lokala investeringsprogrammet.

Bostadsutskottet vill anföra följande med anledning av förslaget i vårpropositionen och de nu redovisade motionerna.

Den minskning av utgiftsområde 18 som regeringen beräknar för perioden 1998–2000 är, som framgått ovan, mycket kraftig främst beroende på minskade räntebidrag. Som också framgått ovan har utgifterna för utgiftsområdet i 1997 års budgetproposition beräknats till drygt 33 miljarder kronor. För år

1998 beräknas de till knappt 23 miljarder dvs. en beräknad minskning på ett år med ca 30 %.

Regeringen föreslår för år 1998 en engångsvis besparing på räntebidragen om 300 miljoner kronor och en successiv besparing till följd av tillskapandet av en ny länsstyrelse i västra Sverige. För år 1998 beräknas 800 miljoner kronor för det ovan redovisade lokala investeringsprogrammet. För de följande två åren avses för programmet avsättas 1 800 resp. 2 800 miljoner kronor. För år 1998 kan "nettotillskottet" på utgiftsområdet alltså beräknas till ca 500 miljoner kronor.

Trots att minskning på utgiftsområdet är mycket omfattande föreslås i partimotionerna från (m), (fp) och (kd) större minskningar än regeringen beräknat. I prognosperiodens början är de störst i fp-motionen medan de i m-motionen är störst i slutet av perioden. Utskottet har ovan redovisat förslagen i dessa motioner. I två av motionerna förordas att bostadsbidrag till hushåll utan barn avskaffas fr.o.m. 1998, i samtliga motioner avvisas att medel tillförs lokala investeringsprogram, i m-motionen föreslås en återgång till det s.k. Danellsystemets ursprungliga nedtrappning av den andel som ligger till grund för beräkningen av räntebidrag.

Ett genomförande av vissa av de förslag som motionärerna för fram skulle innebära sådana extra upptrappningar av räntebidragen och därmed leda till sådana öknings av boendekostnader att motionsförslagen inte bör accepteras av riksdagen. Vad gäller förslaget i m-motionen om förändringar i Danellsystemet skulle ett genomförande av det slå hårt mot produktionen av bostäder i ett läge när såväl ny- som ombyggnad av bostäder är i avtagande och detta från en redan mycket låg nivå.

Till skillnad från de nu behandlade motionerna går förslagen i partimotionerna från (v) och (mp) i motsatt riktning. Även förslagen i fp-motionen 1996/97:Fi76 kommer, om de genomförs, att öka anspråken på utgiftsområde 18. I Vänsterpartiets partimotion föreslås för år 1998 en ökning av ramen för utgiftsområdet med 975 miljoner kronor varav 675 miljoner avser förbättrade bostadsbidrag, 200 miljoner kronor avser "allergisaneringsbidrag", 50 miljoner kronor avser bidrag till solvärmeanläggningar och lika mycket som stimulansbidrag till kommunerna för tillgänglighetsskapande åtgärder. Sistnämnda fråga tas också upp i motion 1996/97:Fi76 (fp).

Förslaget i partimotionen från Miljöpartiet går ut på att bidraget till radonsanering bör utökas liksom satsningen på allergisaneringsprogrammet och på intensifiering av sanering av miljöskadade områden. Det lokala investeringsprogrammet bör enligt motionärerna ha denna inriktning.

Frågor om tillgängligheten i samhället, radonsanering och allergisanering tas upp även i motion 1996/97:Fi76 (fp).

I de nu behandlade partimotionerna från (v) och (mp) har regeringens förslag om lokala investeringsprogram i princip alltså tagits emot positivt. Som framgår av propositionen avser regeringen återkomma till riksdagen med konkretiseringar och förslag bl.a. i höstens budgetproposition. Det får förutsättas att i det pågående beredningsarbetet övervägs också vissa av de förslag som aktualiserats i partimotionerna och i motion 1996/97:Fi76 (fp).

Vad rör frågan om bidrag för tillgänglighetsskapande åtgärder vill utskottet erinra om att i Regeringskansliet pågår ett arbete som ur olika aspekter avser

tillgängligheten i miljön. Regeringen avser senare under år 1997 presentera en strategi för handikappolitiken. Även denna fråga kan komma att ingå bland de överväganden som görs avseende inriktningen av det lokala investeringsprogrammet.

Vad slutligen rör förslaget i Vänsterpartiets partimotion om ökade medel för bostadsbidrag vill utskottet erinra om att riksdagen våren 1996 fattade beslut om utformningen av dem. Detta beslut bör i sina grundläggande delar inte nu omprövas.

Med hänvisning till det ovan anförda och med utgångspunkt från den översiktliga redovisningen i vårpropositionen om ramen för utgiftsområde 18 för åren 1998–2000 anser utskottet att riksdagen nu bör godkänna regeringens förslag, yrkande 6 delvis. De i detta avsnitt behandlade motionerna avstyrks. En mera noggrann bedömning avseende år 1998 kommer naturligen att göras vid utskottets och riksdagens behandling av budgetpropositionen hösten 1997.

Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997 avseende utgiftsområde 18

Räntebidrag m.m.

Vissa tidpunkter för färdigställande m.m.

Regeringens förslag om vissa förutsättningar för räntebidrag innebär sammanfattningsvis följande. Ansökan om räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder enligt 1992 års subventionssystem skall ha kommit in till länsstyrelsen senast den 31 juli 1997. Dessutom skall projektet i sin helhet vara färdigställt och ansökan om utbetalning av bidrag ha inkommit till länsstyrelsen senast den 31 oktober 1997. Inkommer ansökan om utbetalning därefter skall ärendet behandlas enligt 1993 års subventionssystem.

Motsvarande tidsfrister skall även gälla för det statliga investeringsbidraget för ny- och ombyggnad av bostäder som infördes den 1 januari 1991.

Därutöver föreslås en ny bestämmelse i 1993 års subventionssystem som innebär att ett projekt aldrig skall anses påbörjat tidigare än två år före dagen då ansökan om utbetalning av bidrag inkommer till länsstyrelsen.

Riksdagen föreslås godkänna regeringens förslag, yrkande 51, till ändrade regler för räntesubventioner och investeringsbidrag för bostäder såvitt gäller frågan om vissa tidpunkter för färdigställande m.m.

Regeringens i sammanfattning redovisade förslag ger bostadsutskottet anledning anförda följande.

Motivet för förslaget om viss senaste tidpunkt för färdigställande m.m. är enligt propositionen att det nu gått drygt fyra år sedan merparten av projekten enligt 1992 års subventionssystem för bostäder påbörjades. Trots denna omständighet finns, enligt propositionen, ett antal ärenden registrerade hos länsstyrelserna där uppgift om projektens färdigställandetidpunkt fortfarande saknas vilket innebär att bidragstiden ännu inte börjat löpa. Regeringen bedömer att dessa projekt aldrig kommit att genomföras enligt den ursprungliga planen.

Motivet att i 1993 års subventionssystem införa en regel av innebörd att ett projekt aldrig skall anses påbörjat tidigare än två år före dagen för ansökan är att projekt som utförts under en viss tidsperiod skall få samma bidragsandel. Enligt vad bostadsutskottet erfarit är regeringens avsikt att även denna regel skall tillämpas i ärenden där ansökan om utbetalning kommer in efter den 31 oktober 1997.

Bostadsutskottet kan i huvudsak acceptera regeringens förslag. Den senaste tidpunkten för ansökan om utbetalning av räntebidrag och färdigställande bör dock förlängas med tre månader i förhållande till förslaget i propositionen, dvs. till den 31 januari 1998. Färdigställs projektet senare kommer ärendet automatiskt att erhålla bidrag enligt 1993 års system med den av regeringen föreslagna och av utskottet godtagna kompletteringen att ett projekt aldrig skall anses påbörjat tidigare än två år före färdigställandet. Kompletteringsregeln kommer att gälla alla som efter den 31 oktober 1997 ansöker om utbetalning enligt 1993 års regler.

Ett accepterande av vad bostadsutskottet nu förordat bör ge rimliga förutsättningar att fullfölja pågående bostadsbyggnadsprojekt inom ramen för det subventionssystem som ursprungligen avsetts utan att regeringens intention med de föreslagna regeländringarna för den skull går förlorad i väsentlig grad.

Det bör ankomma på regeringen att utforma de regeländringar som behövs med anledning av det förslag som utskottet ovan förordat.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av yrkande 51 i propositionen i motsvarande del anfört om vissa tidpunkter för färdigställande m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad i propositionen föreslagits om vissa tidsfrister för det statliga investeringsbidraget för ny- och ombyggnad av bostäder tillstyrks av utskottet; yrkande 51 i propositionen i motsvarande del.

Beräkning av räntesats i vissa fall

För närvarande gäller enligt 1992 och 1993 års subventionssystem för bostäder som huvudregel att bidragstiden börjar löpa vid dagen för färdigställandet. Bidragstiden delas in i femårsperioder. För att få överensstämmelse mellan subventionsräntan och räntesatsen på upptagna lån kan bidragstagaren begära att starttidpunkten för den första femårsperioden för bindning av subventionsräntan skall senareläggas. Senareläggningen får endast ske till en dag som ligger inom ett år räknat från bidragstidens början.

För den del av bidragstiden som ligger före den första femårsperioden används för närvarande den subventionsränta som gäller på färdigställandedagen. Därefter används den subventionsränta som gäller vid ingången av varje ny femårsperiod. Räntebidraget för både ettårsperioden och efterföljande femårsperioder beräknas efter en räntesats för lån med bunden ränta.

I propositionen anförs att det är rimligt anta att projektet för den del av bidragstiden som ligger före den första femårsperiodens början är finansierat med lån som löper med rörlig ränta. Vid ett sådant antagande är det enligt propositionen inte logiskt att subventionen beräknas utifrån en räntesats för lån med fast ränta. Regeringen föreslår därför att beräkningen av räntebidra-

get ändras för den del av bidragstiden som ligger före bidragstagarens besked om bindning av sin första femårsperiod. För denna del av bidragstiden bör räntebidraget beräknas efter en räntesats för lån med rörlig ränta.

Regeringens förslag har inte mött invändningar i motioner i annan mån än att i motion 1996/97:Fi52 (m) yrkande 1 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att begreppet rörlig ränta bör definieras.

Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen, vid ett riksdagens bifall till propositionen i nu behandlad del, besluta att med rörlig ränta skall avses vad som i Boverkets föreskrifter om subventionsräntesatser kallas SubB. Denna ränta bestäms med utgångspunkt från räntan på tremånaders statsskuldväxlar med ett visst administrationstillägg och efter viss avrundning.

Vad nu redovisats innebär att syftet med motionsyrkandet om definition av begreppet rörlig ränta är tillgodosett. Ett tillkännagivande är därför inte erforderligt.

Regeringens förslag – yrkande 52 – bör godkännas av riksdagen.

Räntebidrag efter exekutiv försäljning

Enligt gällande regler lämnas räntebidrag – med vissa undantag – inte för den tid ett hus ingår i ett konkursbo. Motivet är att bidrag som utbetalas till konkursboet främst skulle gynna konkursborgenärer med oprioriterade fordringar.

I fråga om hus med räntebidrag enligt de regler som gällde fram till utgången av år 1991 – dvs. hus med statliga eller statligt reglerade bostadslån – gäller vidare att räntebidrag inte heller lämnas för tid efter konkursen, om huset sålts till ett pris som lett till förluster på det statligt reglerade lånet och det beräknade nuvärdet av framtida räntebidrag är mindre än förlusten. Är nuvärdet större reduceras i stället de framtida räntebidragen med hänsyn till förlusten. Dessa bestämmelser har införts trots att räntebidrag numera i övrigt lämnas oberoende av den faktiska belåningen (prop. 1993/94:76, bet. 1993/94:BoU6, rskr. 1993/94:115).

Den dåvarande regeringens motiv för att, i fråga om hus med bostadslån och räntebidrag enligt äldre bestämmelser, dra in räntebidraget efter exekutiv försäljning var att fortsatta räntebidrag annars riskerade att öka antalet konkurser och exekutiva försäljningar. Genom en konkurs kunde med den då gällande ordningen lånebelastningen på fastigheten i många fall minskas utan uppostringar för vare sig låntagare eller bottenlånggivare.

Motsvarande regler om indragning av räntebidrag efter konkurs m.m. gäller inte för hus enligt 1992 eller 1993 års subventionssystem, dvs. för hus där de tidigare statligt reglerade bostadslånen har ersatts av lån med statlig kreditgaranti.

I fråga om hus med räntebidrag enligt 1992 års subventionssystem har kreditgarantier lämnats efter i princip samma grunder som de tidigare bostadslånen. Såväl räntebidragsunderlaget som omfattningen av kreditgarantin har bestämts främst av den faktiska produktionskostnaden för huset. Kreditgaranti har lämnats också i samma säkerhetslägen som tidigare gällt för bostadslån. Låntagarnas och långivarnas risktagande är således inte större i dessa fall än vad som gäller i fråga om hus med bostadslån.

De stora överensstämmelserna i dessa avseenden mellan hus som byggts med stöd av äldre regler och hus som byggts med stöd av 1992 års subventionssystem talar enligt regeringens uppfattning för att ekonomiskt likvärdiga villkor bör gälla också i fråga om räntestöd efter exekutiv försäljning. Räntebidraget föreslås sålunda dras in, om en exekutiv försäljning medför att den statliga kreditgarantin tas i anspråk för att täcka förluster på lånet.

I motion 1996/97:Fi52 (m) yrkande 2 föreslås riksdagen avslå regeringens förslag. Motionärerna anser att regeringens förslag riskerar att rubba balansen i räntebidragssystemet.

Utskottet anser att motivet för förslaget i motionen inte är av den tyngden att regeringsförslaget inte bör genomföras. Bostadsutskottet förordar att finansutskottet föreslår riksdagen att godkänna yrkande 53 i propositionen om ändrade regler för räntesubventioner för bostäder såvitt gäller räntebidrag efter exekutiv försäljning. Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen.

Övrig fråga om räntebidrag

I Folkpartiet liberalernas partimotion 1996/97:Fi43 yrkande 15 i motsvarande del föreslås att anslaget till räntebidrag för år 1997 minskas med 250 miljoner kronor. Enligt vad som upplysts under beredning av ärendet anses minskningen möjlig på grund av den lägre ränta som enligt motionärerna blir en följd av om Sverige kommer att ingå i EMU.

Något beslut om deltagande i EMU har ännu inte fattats av riksdagen. Det kan därför inte anses realistiskt att, som motionärerna gör, beräkna en minskning av räntebidragsanslaget med hänvisning till Sveriges inställning i "EMU-frågan". Motionen avstyrks i nu behandlad del.

Bostadsbidrag

Vissa tidigare beslut om bostadsbidragen m.m.

Riksdagen beslutade våren 1996 (prop. 1995/96:186, bet. 1995/96:BoU11) om vissa förändringar av bostadsbidragen fr.o.m. år 1997. Beslutet fattades framför allt mot bakgrund av att de totala kostnaderna för bostadsbidragen under 1990-talets första hälft stigit kraftigt. Förändringarna, som beräknades ge en besparing på 2,3 miljarder kronor räknat på helår, innebär bl.a. att

- ett nytt system för inkomstprövning med preliminärt bostadsbidrag som sedan fastställts slutligt på grundval av taxeringen införs,
- individuella inkomstgränser tillämpas,
- den bidragsgrundande bostadsytan begränsas,
- det särskilda bidraget höjs för familjer med fyra eller flera barn i takt med att flerbarnstilläggen fasas ut.

Med hänsyn tagen till riksdagens beslut om nya regler för bostadsbidragen förordade regeringen i budgetpropositionen för år 1997 att anslaget till bostadsbidrag skulle föras upp med ett belopp om 5 910 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

I anslutning till behandlingen av budgetpropositionen behandlades också ett motionsförslag om att en utvärdering av de våren 1996 beslutade reglerna

skulle göras. Med anledning härav uttalade utskottet (bet. 1996/97:BoU1 s. 35) att så pass genomgripande förändringar av bostadsbidragsreglerna innebar att enskilda hushåll kunde komma att få inte oväsentliga förändringar av bidraget. En förutsättning för att detta skulle kunna accepteras var enligt utskottet att ändringarna inte ensidigt föll på vissa grupper eller typer av hushåll. Bostadsbidragen måste enligt utskottet även fortsättningsvis ha en fördelningspolitiskt acceptabel profil. Enligt utskottets mening framstod det som absolut nödvändigt att en utvärdering av effekterna av de nya reglerna snarast kom till stånd. Målet borde enligt utskottet vara att utvärderingen kunde genomföras så att de regeländringar m.m. som kunde föranledas härav kunde tillämpas redan under bidragsåret 1997. Vad utskottet anfört om utvärdering av bostadsbidragen gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Med anledning av riksdagens uttalande tillsattes inom Socialdepartementet en arbetsgrupp för analys av de nya bostadsbidragsreglerna. Gruppen presenterade den 27 februari 1997 en preliminär fördelningsanalys av de nya reglerna. Samma dag föredrogs ärendet för bostadsutskottet av tjänstemän i departementet. Analysen omfattar drygt 284 000 hushåll med bostadsbidrag. Materialet omfattar såväl barnfamiljer som ungdomar mellan 18 och 29 år utan barn. I analysen angavs att regelförändringarna tydde på att fördelningsprofilen för det nya systemet var acceptabel. Dock ansågs de nya bestämmelserna leda till att vissa hushåll fick väsentliga minskningar av bostadsbidraget beroende på att olika regelförändringar samverkat på ett ogynnsamt sätt.

Sedan analysen presenterats för utskottet beslöt utskottet att på eget initiativ avge ett betänkande i frågan. I betänkandet (bet. 1996/97:BoU14) uttrycker utskottet uppfattningen att den presenterade preliminära analysen visar att de nya bidragsreglerna för vissa hushåll fått konsekvenser som är av den omfattningen att effekterna av dem bör mildras. Utskottet uttalar vidare att det har stärkts i sin uppfattning att förändringarna av bidragsreglerna bör träda i kraft redan under år 1997. Sammanfattningsvis anför utskottet: "Enligt utskottets mening bör regeringen alltså i 1997 års vårproposition lämna riksdagen ett förslag till vissa regelförändringar för bostadsbidragen utformat så att effekterna för de hushåll som fått vidkännas väsentliga förändringar mildras. De nya reglerna bör träda i kraft redan under 1997."

Vad utskottet anfört om förändringar i bostadsbidragen gav riksdagen som sin mening regeringen till känna. Regeringen har därefter i 1997 år ekonomiska vårproposition förelagt riksdagen ett förslag till ändrade bostadsbidrag. Förslaget redovisas närmare nedan.

Ändrade regler för bostadsbidragen

I den ekonomiska vårpropositionen för 1997 (Avsnitt 6 Tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997) anför regeringen att den preliminära fördelningsanalysen av 1997 års regler för bostadsbidrag visar på kraftiga sänkningar av bidragets storlek för vissa hushåll. De mest omfattande förändringarna har genomförts för bidragstagare som bor i egnahem. Begränsningen av bidragsgrundande bostadsyta kan enligt propositionen för dem innebära betydande minskningar av bidragets storlek. Även det faktum att even-

tuella räntebidrag fr.o.m. årsskiftet 1996/97 räknas in i bidragsgrundande inkomst kan innebära att bidraget minskar kraftigt för berörda hushåll.

För att mildra effekten av de nya bestämmelserna för de hushåll vars bostadsbidrag påverkats på ett ogynnsamt sätt föreslår regeringen dels att en lägsta nivå införs under vilken boendekostnaden inte skall reduceras på grund av bostadsytans storlek, dels att räntebidrag exkluderas från bidragsgrundande inkomst.

Enligt förslaget är en av de förändringar i 1997 års regelsystem som i vissa fall gett upphov till större förändringar av bostadsbidraget den begränsning av bidragsgrundande bostadsyta som införts. Förändringen, som totalt berör drygt 20 % av bidragshushållen, syftar till att motverka subventionering av stora bostadsytor. För att något mildra effekterna av de nya bestämmelserna föreslås att bidragsgrundande bostadskostnad, efter korrigering för bostadsyta, fastställs till lägst viss garantinivå. Det innebär att boendekostnader under denna nivå inte reduceras på grund av bostadsytans storlek. För hushåll vars bostadskostnad före korrigering för bostadsyta är lägre än garantinivån, bör enligt förslaget faktisk kostnad gälla.

Garantinivån bör enligt förslaget bestämmas så att den kan antas motsvara kostnaden för en tänkt grundstandard, dvs. samma nivå som i dagens system valts för övergången från 75 till 50 % oreducerad ersättning för bostadskostnaden. För familjer med fler än tre barn finns i dagens system inte någon ytterligare differentiering av nämnda nivå avseende skilda ersättningsandelar för bostadskostnaden. Regeringen anser dock, för att öka träffsäkerheten i systemet, att en särskild garantinivå bör bestämmas även för dessa hushåll. Det innebär att garantinivån föreslås bli följande, för

- hushåll med ett barn 3 000 kr/mån.
- hushåll med två barn 3 300 kr/mån.
- hushåll med tre barn 3 600 kr/mån.
- hushåll med fyra barn 3 900 kr/mån.
- hushåll med fem eller flera barn 4 200 kr/mån.

De ändrade bestämmelserna om ytnorm med garantinivå föreslås träda i kraft den 1 november 1997. Åtgärden har kostnadsberäknats till ca 155 miljoner kronor per helt år.

Statligt räntebidrag för bostadsändamål ingår enligt 3 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt i inkomst av kapital. På grund härav och enligt gällande inkomstberäkningsbestämmelser för bostadsbidrag, som med få undantag följer beskattningens regler, inräknas räntebidragen automatiskt i den bidragsgrundande inkomsten. Samtidigt har sedan länge gällt att räntebidraget beaktas då bidragsgrundande bostadskostnad fastställs. Den del av den totala kapitalkostnaden som räntebidragen utgör beaktas sålunda inte då bostadsbidraget fastställs.

I propositionen anförs att eventuell förekomst av räntebidrag bör beaktas vid beräkning av bidragsgrundande bostadskostnad på samma sätt som hittills. Ett undantag bör dock enligt förslaget göras på inkomstsidan så att räntebidrag inte samtidigt kommer att ingå i den bidragsgrundande inkomsten.

Det är enligt regeringsförslaget svårt att förändra reglerna om inkomstprövning av bostadsbidrag under ett kalenderår (beskattningsår) på grund av gällande inkomstprövningssystem med jämkning och åjourförelring av den historik som skall användas vid avstämning av preliminära bostadsbidrag och slutligt beslut. Sådana regeländringar bör enligt förslaget därför ske vid ett årsskifte. Med hänvisning härtill föreslås att de nya reglerna om att exkludera räntebidragen från den bidragsgrundande inkomsten skall träda i kraft den 1 januari 1998. Förslaget kostnadsberäknas till ca 20 miljoner kronor per helt år.

Sammantaget innebär regeringens förslag ett ökat anslagsbehov under innevarande budgetår för anslaget A 10. Bostadsbidrag med 25 000 000 kr.

Kostnaderna bör enligt förslaget i propositionen – yrkande 68 i motsvarande del – inte finansieras inom anslaget, utan finansiering bör ske genom en omfördelning från räntebidragen till bostadsbidragen. Merutgifterna finansieras huvudsakligen genom en effektivisering av utbetalningsrutinerna inom räntebidragssystemet. Därigenom undviks att räntebidrag betalas ut med för stora belopp i samband med att räntevillkoren konverteras, varigenom ränte- och kapitalförluster motverkas och kostnader för återkrav undviks.

Regeringens förslag till nya regler för bostadsbidragen är enligt Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 oacceptabelt och i det närmaste ett hån mot de värst drabbade. Förslaget om ytnorm med garantivnivå bör därför avslås – yrkande 69. Den analys som legat till grund för förslaget är enligt motionen ytlig och på intet sätt tillfredsställande. Vad som erfordras är i stället en bredare analys och problembeskrivning så att riksdagen på ett rättvist och genomarbetat sätt kan vidta erforderliga förändringar. Ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd förordas därför – yrkande 70. Avslutningsvis förordas dessutom att ingen bidragstagare skall behöva förlora mer än 500 kr per månad i bidrag som en följd av 1997 års regelförändringar – yrkande 71. Enligt förslaget skall denna begränsningsregel träda i kraft den 1 april 1997. Kostnaderna för de föreslagna förändringarna av bostadsbidragen uppgår enligt motionen till 185 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Det föreslås finansierat genom att medel förs över från anslaget för räntebidrag.

De nya reglerna för bostadsbidragen har enligt Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi46 yrkande 22 lett till uppenbart orimliga effekter för många hushåll. Främst anges det gälla de införda ytgränserna och den individuella inkomstprövningen. Den smärre korrigering som regeringen nu föreslår anses dock inte vara tillräcklig. Den träder dessutom i kraft alldeles för sent. Förslaget om en ytnorm med garantivnivå bör därför avvisas. I stället förordas dels att dagens ytnorm höjs med 10 m² för alla hushållstyper, dels att den individuella inkomstprövningen tas bort. De nya reglerna bör enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1997. De ökade kostnader som uppkommer föreslås delvis finansierade genom att bostadsbidragen för icke-studerande ungdomar utan barn tas bort fr.o.m. den 1 juli 1997.

Den förändring av bostadsbidragsreglerna som regeringen nu föreslår är enligt motion 1996/97:Fi52 (m) inte tillräcklig för att dämpa eller eliminera de negativa effekter som de av Socialdemokraterna tidigare genomförda

förändringarna visat sig ge upphov till. Även den analys av de nya reglerna för bostadsbidrag som Socialdepartementet presenterat visar enligt motionen att effekterna av dagens regler är orimliga. Det förslag till ytnorm med garantinivå som regeringen nu förordar anges dock inte ge en tillräcklig förbättring varför det avstyrks – yrkande 3. Enligt motionen bör i stället dagens ytnorm höjas med 10 m² för alla hushållstyper och den individuella inkomstprövningen tas bort – yrkande 4. Förändringarna föreslås finansierade genom att bostadsbidragen till ungdomar under 29 år avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1997 – yrkande 5.

Det är enligt motion 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 1 nödvändigt att justera de nu gällande bostadsbidragsreglerna för att lindra effekterna av dem. Framför allt anges det gälla de individuella inkomstgränserna och de snäva ytgränserna. Det av regeringen framlagda förslaget till ytnorm med garantinivå är dock inte tillräckligt långtgående varför det enligt motionen bör avvisas. I stället föreslås dels att dagens ytnorm höjs med 10 m² för alla hushållstyper, dels att den individuella inkomstprövningen tas bort. För att finansiera de förordade förbättringarna i bostadsbidragen för barnfamiljerna föreslås att bostadsbidragen till ungdomar under 29 år avvecklas.

Utskottet behandlar först frågan om införande av en ytnorm med garantinivå m.m.

Som framgår ovan är det på utskottets initiativ som en utvärdering av de bostadsbidragsregler som trädde i kraft den 1 januari 1997 kommit till stånd. Vid så pass genomgripande förändringar i bostadsbidragen som det här är frågan om är en uppföljning och analys av de nya reglerna nödvändig bl.a. av fördelningspolitiska skäl. En analys av de nya reglerna har också presenterats i slutet av februari månad. Denna analys omfattar dock endast de hushåll vars ansökningshandlingar vid denna tidpunkt hade hunnit behandlas. De resultat som framkommit är således endast preliminära. Det är enligt utskottets mening därför av stor vikt att en ytterligare uppföljning av undersökningen görs så snart som ett mer fullständigt material finns tillgängligt. Enligt vad utskottet erfarit kommer också en sådan uppföljning att göras senare i år. Det får enligt utskottets mening mot bakgrund härav förutsättas att regeringen redan i årets budgetproposition för riksdagen redovisar utfallet av den. Ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för bostadsbidragen i enlighet med förslaget i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 yrkande 70 kan därmed inte anses erforderligt. Motionen avstyrks. I den mån resultaten av den nya analysen visar på fördelningspolitiska eller andra effekter av de nya reglerna som inte är acceptabla får det enligt utskottets mening förutsättas att regeringen samtidigt förelägger riksdagen förslag till erforderliga regeländringar.

Av den analys som presenterades i slutet av februari framgår att mer än 60 % av bidragstagarna inte fått någon förändring av sitt bidrag. Samtidigt visar analysen att många hushåll fått vidkännas en betydande reduktion av bostadsbidraget. Närmare 15 % av hushållen har sålunda fått sina bidrag minskade med mer än 500 kr och omkring 3,5 % med mer än 1 000 kr per månad. Även om det kan vara svårt att peka ut någon enskild förändring som ligger bakom minskningen eller någon särskild grupp av hushåll som har drabbats speciellt hårt kan det utläsas att de mest omfattande bidragssänkningarna avser hushåll som bor i egnahem. En av de förändringar som för

dessa hushåll gett upphov till stora minskningar av bostadsbidraget är den begränsning av den bidragsgrundande bostadsytan som införts. Det av regeringen framlagda förslaget om en ytnorm med garantinivå syftar till att något mildra effekterna av regelförändringarna för dessa hushåll. Förslaget bör enligt utskottets mening genomföras. Propositionens yrkande 22 tillstyrks således. Motstående motionsförslag avstyrks.

Som ett alternativ till regeringens förslag förordas i flera av motionerna andra förändringar i bostadsbidragen. När det gäller förslagen om att redan under år 1997 helt eller delvis slopa ungdomsbostadsbidragen syftar dessa motionsförslag dessutom till att finansiera övriga förändringar av bidragen. Som framgår ovan vill utskottet inte utesluta att reglerna för bostadsbidragen i olika avseenden kan behöva revideras ytterligare. De eventuella tillkommande förändringar i bostadsbidragen som kan visa sig erforderliga bör dock anstå i avvaktan på resultatet av den aviserade uppföljningen av de nya bidragsreglerna. I fråga om bostadsbidragen till ungdomar under 29 år vill utskottet också erinra om sitt ställningstagande våren 1996 till ett förslag om att slopa dessa bidrag till ickestuderande ungdomar (bet. 1995/96:11 s. 12). Vad utskottet härvid uttalat om att bostadsbidragen för denna grupp bör behållas står fast. Motionerna avstyrks även i nu aktuell del. Regeringens förslag till finansiering av förändringarna i bostadsbidragen i propositionens yrkande 68 i motsvarande del tillstyrks.

Förslaget i propositionens yrkande 23 om att exkludera räntebidrag från den bostadsbidragsgrundande inkomsten, som inte mött invändningar i motioner, tillstyrks av utskottet.

Fastighetsskatten

Mot bakgrund bl.a. av den betydelse fastighetsbeskattningen anses få ha för boendekostnaderna och eftersom inte sällan en koppling görs mellan denna och boendesubventionerna i form av räntebidrag anser utskottet det motiverat att i detta yttrande behandla också de motionsförslag i vilka denna beskattning nu aktualiseras. Frågan tas upp i de ovan redovisade partimotionerna från (m), (fp), (mp), och (kd) samt i de båda fp-motionerna 1996/97:Fi75 och 1996/97:Fi76.

I den moderata partimotionen 1996/97:Fi42 yrkande 5 i motsvarande del föreslås att fastighetsskatten sänks till 1,5 % med verkan redan 1997. Därefter bör skatteuttaget sänkas till 1,2 % under den kommande treårsperioden. Skatten bör beräknas endast på halva markvärdet med en viss takregel. Effekten av förslagen beräknas av motionärerna till 3 500 miljoner kronor för år 1998 och till 4 900 resp. 6 300 miljoner kronor de båda efterföljande åren.

I Folkpartiets partimotion 1996/97:Fi43 yrkande 3 i motsvarande del föreslås att fastighetsskatten sänks med 1 000 miljoner kronor 1998. I motionerna 1996/97:Fi75 (fp) och 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 2, båda i motsvarande del, tas upp beräkningsgrunderna för fastighetskatten. Motionärerna föreslår bl.a. att den s.k. Kaliforniamodellen bör utredas samt att endast halva markvärdet skall utgöra underlag för fastighetsskatten samt att en takregel införs vad gäller markvärdet.

I partimotionen 1996/97:Fi45 (mp) yrkandena 13, 15 och 22, de båda förstnämnda delvis, föreslås att fastighetsskatten fr.o.m. år 1998 sänks till 1,5 % samt att den på sikt avskaffas. Motionärerna beräknar att statens inkomster minskar med 2 400 miljoner kronor per år om förslaget genomförs.

Också i Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi46 behandlas fastighetsskatten; yrkande 12 i motsvarande del. Motionärerna anser att skatten bör sänkas till 1,5 %. Den bör beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr. På sikt bör fastighetsskatten avvecklas.

Vid behandling av motioner hösten 1996 (yttr. 1996/97:BoU1y) konstaterade utskottet att en avveckling av fastighetsskatten eller en generell sänkning av den till 1,5 % eller till en ännu lägre nivå av samhällsekonomiska skäl inte var möjlig. Under det halvår som gått sedan utskottet gjorde detta konstaterande har inget avgörande inträffat som gör att utskottet nu finner tillräcklig anledning att ändra uppfattning. Utskottet vill emellertid erinra om att sedan utskottets ställningstagande hösten 1996 frågan om fastighetsbeskattning och fastighetstaxering uppmärksammats i skilda sammanhang. Vad utskottet åsyftar är bl.a. den bostadspolitiska utredningens förslag i betänkandet Bostadspolitik 2000 (SOU 1996:156) i vad avser bostadsrätters behandling vid fastighetsbeskattningen. Enligt den nu behandlade propositionen avser regeringen att återkomma till riksdagen beträffande den bostadspolitiska utredningens förslag. Vidare bör nämnas att en särskild utredare nyligen tillkallats för att utvärdera och se över regelsystemet för fastighetstaxering. Slutligen kan upplysas att frågan om underlaget för fastighetsskatten utreds internt inom Finansdepartementet.

Sammanfattningsvis finner utskottet det lämpligt att avvakta regeringens ställningstagande till den bostadspolitiska utredningens förslag samt resultat av de pågående utredningarna om fastighetstaxeringen och fastighetsskatten. Vid behandlingen av kommande regeringsförslag kan finnas anledning för riksdagen att överväga nivån på och underlaget för fastighetsskatten liksom inriktningen och utformningen av den. De propåer som förs fram i de ovan redovisade motionerna bör därför inte nu föranleda något uttalande från riksdagen. Motionerna avstyrks således.

Stockholm den 15 maj 1997

På bostadsutskottets vägnar

Lennart Nilsson

I beslutet har deltagit: Lennart Nilsson (s), Rune Evensson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Britta Sundin (s), Sten Andersson (m), Marianne Carlström (s), Rigmor Ahlstedt (c), Lars Stjernkvist (s), Stig Grauers (m), Erling Bager (fp), Owe Hellberg (v), Lilian Virgin (s), Inga Berggren (m), Per Lager (mp), Ulf Björklund (kd), Carina Moberg (s) och Peter Weibull Bernström (m)

Avvikande meningar

1. Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

Sten Andersson (m), Stig Grauers (m), Inga Berggren (m) och Peter Weibull Bernström (m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000 börjar med "Bostadsutskottet vill" och slutar med "hösten 1997" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i Moderata samlingspartiets partimotion 1996/97:Fi42 om att det går att minska den offentliga sektorns andel av ekonomin till förmån för en ökande privat sektor. Detta kräver avreglering och avbyråkratisering men också besparingar. Den moderata budgetstrategin utgår från att behovet av bidrag och subventioner minskar, när skatterna sänks för vanliga hushåll. Besparingarna bör därför inriktas på åtgärder som den enskilde klarar att själva hantera genom det större utrymme som skattesänkningar ger, direkt eller genom ökade möjligheter att spara.

Det är mot denna bakgrund de förslag till utgiftsramar som bör vägleda regeringens budgetarbete skall ses. Beträffande utgiftsområde 18 tillstyrker regeringen vad i den moderata partimotionen (yrkande 7 i motsvarande del) förordats. Detta innebär delvis en tillstyrkan också till vad i partimotionerna 1996/97:Fi43 (fp) och i 1996/97:Fi46 (kd) föreslagits.

Vad i den moderata partimotionen föreslagits om fastighetsbeskattningen behandlas nedan i detta yttrande.

2. Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

Erling Bager (fp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000 börjar med "Bostadsutskottet vill" och slutar med "hösten 1997" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar vad i Folkpartiet liberalernas partimotion 1996/97:Fi43 anför om det angelägna i att minska konjunkturkänsligheten i de offentliga finanserna. Under kommande år är det lämpligt att målet för budgetpolitiken är att generera överskott. Det förslag till preliminär fördelning på utgiftsområden i Folkpartiet liberalernas partimotion utgår från detta synsätt. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning liksom till motionärernas ståndpunkt att ett Ja till EMU stärker vår ekonomi bl.a. på grund av ett gynnsammare ränteläge.

Den minskning av ramen för utgiftsområde 18 som motionärerna föreslår för prognosperioden får – med hänvisning till de förbättringar i ekonomin som ett genomförande av förslagen i partimotionen innebär – anses realistisk. Beräkningen bör ligga till grund för regeringens budgetarbete avseende 1998 års budget. I detta arbete bör också beaktas vad i motion 1996/97:Fi76 (fp) yrkandena 3 och 4 anförts om radonsanering m.m. Vad nu föreslagits om

3. Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

Owe Hellberg (v) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000 börjar med "Bostadsutskottet vill" och slutar med "hösten 1997" bort ha följande lydelse:

Innan utskottet behandlar regeringens förslag och förslag i motioner om ramen för utgiftsområde 18 vill utskottet något uppehålla sig vid den budgetberedning den nya budgetordningen ger upphov till. Mycket kortfattat, pådrygt en spalt, presenteras regeringsförslaget till ramar för prognosperioden 1998–2000 avseende utgiftsområde 18. Beräkningarna som sådana ger intryck av att vara väl grundade dock utan att regeringens bakomliggande beräkningsunderlag presenteras. Utskottet har i regeringens kansli förgäves sökt få tillgång till detta underlag. I avsaknad härav blir motionärernas och utskottets bedömning av regeringsförslaget med nödvändighet mycket översiktlig vilket är att beklaga. Den reflexionen kan göras att om vårpropositionen i nu behandlad del även framöver skall innehålla så litet av faktiska beräkningar kan det möjligen övervägas det meningsfulla i att regeringen som nu fortsättningsvis begär riksdagens godkännande av den preliminära fördelningen på utgiftsområden som riktlinjer för sitt budgetarbete. Denna fråga får i ett inledande skede anses vara ett internt beredningsarbete i regeringens kansli.

När regeringen nu ändå redovisar vissa beräkningar om ramar för de olika utgiftsområdena vill utskottet beträffande utgiftsområde 18 ansluta sig till förslaget i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 i vad avser ramen för utgiftsområde 18 för år 1998.

Utskottet delar uppfattningen i motionen att anslaget till bostadsbidrag bör öka med 675 miljoner kronor för att något komma till rätta med problemen som de förändrade reglerna inneburit. Utskottet delar också motionärernas uppfattning att det kommunala programmet för ekologiskt hållbar utveckling är bra. Utskottet anser att 50 miljoner kronor inom ramen för det lokala investeringsprogrammet bör användas för bidrag till solvärmeanläggningar.

Vidare bör 200 miljoner kronor årligen avsättas för allergisanering av sjuka hus. Slutligen föreslås att 50 miljoner kronor avsätts som stimulansbidrag till kommuner för att underlätta arbete med tillgänglighetsskapande åtgärder i den byggda miljön.

För utgiftsområdet föreslås alltså med bifall till partimotionen 1996/97:Fi44 (v) 975 miljoner kronor utöver regeringens förslag för år 1998. Vad nu föreslagits är delvis en anslutning också till Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi45 och till motion 1996/97:Fi76 (fp).

4. Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

1996/97:BoU7y

Per Lager (mp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000 börjar med ”Bostadsutskottet vill” och slutar med ”hösten 1997” bort ha följande lydelse:

Som anförs i Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi45 är det välkommet men knappast tillräckligt att regeringen nu föreslår förbättrade bostadsbidrag. Även om regeringsförslaget inte är tillräckligt bör det accepteras av riksdagen. Tillsammans med ett förverkligande av de fördelningspolitiska åtgärder motionärerna föreslår blir nämligen behovet av bostadsbidrag mindre än om den av regeringen förda politiken genomförs.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning om att det är bra att regeringen föreslår att medel satsas på lokala investeringsprogram. Dock bör programmet ges betydligt klarare riktlinjer än vad regeringen nu föreslår. Inom programmet bör medel avsättas till en fortsättning på allergisaneringsprogrammet – bidrag bör då utgå för saneringsåtgärder i skolor, omsorgslokaler, bostäder m.m. Inom programmet bör medel dessutom avsättas för sanering av miljöskadade områden. Dessa åtgärder måste intensifieras. I många kommuner har detta arbete prioriterats i Agenda 21-arbetet, men kostnaderna för denna typ av sanering är stora och kan inte ensamt finansieras av ekonomiskt pressade kommuner. Bidragen till radonsanering måste utökas som en del i programmet. Oavsett om så blir fallet bör anslaget till sådana bidrag ske på ”det ordinarie anslag för radonsanering” som bör höjas med 5 miljoner kronor utöver anslaget för innevarande budgetår. Investeringsprogrammet bör också innehålla en satsning på bidrag till solvärmeanläggningar. Miljöpartiet har på utgiftsområde 21 – Energi föreslagit en ramökning om 400 miljonerna kronor för att snabbare kunna genomföra en omställning till ett förnyelsebart och miljövänligt energisystem. I denna omställning ingår satsningen på solvärmeanläggningar som en viktig del.

Vad utskottet nu anfört om inriktningen av det lokala investeringsprogrammet bör riksdagen med anledning av partimotionen 1996/97:Fi45 (mp) yrkande 46 som sin mening ge regeringen till känna. Vad nu anförts är delvis en anslutning till förslag i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 och till motion 1996/97:Fi76 (fp). Vad gäller utgiftsramen för utgiftsområde 18 bör den vidgas med 5 miljoner kronor utöver regeringens förslag för vart och ett av åren i prognosperioden. Detta är en anslutning till partimotion 1996/97:Fi45 (mp) yrkande 42 i motsvarande del.

5. Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000

Ulf Björklund (kd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Den preliminära ramen för utgiftsområde 18 åren 1998–2000 börjar med ”Bostadsutskottet vill” och slutar med ”hösten 1997” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi46 att de individuella inkomstgränserna skall vara grund för beräkning av bostadsbidragen samt att den bidragsgrundande ytan ökar med 10 m² för de

olika "bidragsgrupperna". Regeringens förslag om ytnorm med garantinivå avstyrks av utskottet. Bostadsbidrag till hushåll utan barn bör avskaffas. Den barnrelaterade delen av bostadsbidraget, det särskilda bidraget, bör ökas såsom föreslagits i partimotionen.

Utskottet ansluter sig också till förslaget i partimotionen om att medel inte bör anvisas till lokala investeringsprogram. Hela denna satsning är feltänkt.

Med det anförda ansluter sig utskottet till motionärernas förslag, yrkandena 4 och 13 båda i motsvarande del. Ramen för utgiftsområdet bör alltså minskas med 483 miljoner kronor för vart och ett av åren under prognosperioden i förhållande till regeringens förslag. Vad nu föreslagits om bostadsbidragen och att medel inte skall anvisas till lokala investeringsprogram är delvis en anslutning till förslag i partimotionerna 1996/97:Fi42 (m), 1996/97:Fi43 (fp) och 1996/97:Fi44 (v) samt i motion 1996/97:Fi76 (fp).

6. Vissa tidpunkter för färdigställande m.m. som förutsättning för räntebidrag

Sten Andersson (m), Stig Grauers (m), Inga Berggren (m), Ulf Björklund (kd) och Peter Weibull Bernström (m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Räntebidrag m.m./Vissa tidpunkter för färdigställande m.m. börjar "Bostadsutskottet kan" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Ett genomförande av regeringens förslag skulle slå hårt mot den bostadsproduktion för vilken de egentliga byggnadsarbetena påbörjats under andra halvåret 1996 eller i början av år 1997 innan regeringens förslag var känt. För dessa projekt hade den byggande rimligen inte anledning att räkna med att förutsättningarna för finansieringen av projektet skulle komma att förändras, något som förmodligen undantagslöst blir fallet om regeringens förslag om färdigställande senast den 31 oktober 1997 genomförs. Utskottet vill inte medverka till ett förslag som förändrar "spelreglerna under spelets gång". Utskottet föreslår därför att den senaste tidpunkten för ansökan om räntebidrag och färdigställande förlängs till den 30 juni 1998. Färdigställs projektet senare kommer projektet att erhålla bidrag enligt 1993 års system. En övergångstid av den omfattning utskottet nu föreslår bör i väsentlig omfattning undanröja de problem ett genomförande av regeringsförslaget onekligen skulle inneburit.

Det bör ankomma på regeringen att utforma de regeländringar som behövs med anledning av det förslag som utskottet ovan förordat.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av yrkande 51 i propositionen anfört om vissa tidpunkter för färdigställande m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i propositionen i övrigt föreslagits om vissa tidpunkter för färdigställande m.m. tillstyrks av utskottet.

Sten Andersson (m), Stig Grauers (m), Inga Berggren (m) och Peter Weibull Bernström (m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Räntebidrag/Räntebidrag efter exekutiv försäljning börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 1996/97:Fi52 (m) att ett godkännande av regeringens förslag om beräkning av räntebidrag efter exekutiv försäljning för bostäder finansierade enligt 1992 års subventionssystem skulle rubba stabiliteten i systemet. Ett genomförande av regeringens förslag riskerar att öka kostnaderna vid kreditgivningen. Dessutom innebär förslaget att de ursprungliga förutsättningarna för finansieringen i det enskilda fallet kan komma att förändras på ett sätt som återigen minskar tilltron till statsmakternas förmåga och vilja att ge subventionssystemet sådana förutsättningar som är nödvändiga för en långsiktigt hållbar finansiering.

Utskottet tillstyrker med det anförda yrkande 2 i motion 1996/97:Fi52 (m). Yrkande 53 i propositionen avstyrks alltså.

8. Övrig fråga om räntebidrag

Erling Bager (fp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Räntebidrag/Övrig fråga om räntebidrag börjar med "Något beslut" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Ett genomförande av den ekonomiska politik enligt förslaget i Folkpartiet liberalernas partimotion 1996/97:Fi43, vilket bostadsutskottet utifrån sina utgångspunkter förordar, innebär att det blir möjligt att redan år 1997 göra besparingar på anslaget till räntebidrag om 250 miljoner kronor.

Detta bör riksdagen med anledning av yrkande 15 i motsvarande del i partimotionen 1996/97:Fi43 (fp) som sin mening ge regeringen till känna. Utgiftsramen bör således beräknas inklusive den besparing som förs fram i partimotionen i nu behandlad del.

9. En ytnorm med garantinivå m.m.

Sten Andersson (m), Stig Grauers (m), Erling Bager (fp), Inga Berggren (m), Ulf Björklund (kd) och Peter Weibull Bernström (m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Bostadsbidrag/Ändrade regler för bostadsbidragen börjar med "Som framgår" och slutar med "del tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Den på riksdagens uppdrag genomförda analysen av effekterna för hushållen av de nya reglerna för bostadsbidragen visar det som redan tidigare stod klart – de nya reglerna ger i många fall helt orimliga konsekvenser. Av analysen framgår att vissa hushåll får sina bidrag minskade med mer än 2 500 kr per månad. Hela 15 % av bidragshushållen förlorar mer än 500 kr per månad på de nya reglerna. Till betydande del är det barnfamiljer som bor i egna hem utanför de större städerna som har fått vidkännas stora minskningar. Det av regeringen framlagda förslaget med en ytnorm med garantinivå för att minska effekterna av de nya reglerna är helt otillräckligt. I enlighet med

förslagen i partimotionerna 1996/97:Fi44 (v) yrkande 69 och 1996/97:Fi46 (kd) yrkande 22 i motsvarande del samt motionerna 1996/97: Fi52 (m) yrkande 3 och 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 1 i motsvarande del bör propositionens yrkande 22 sålunda avvisas av riksdagen.

Det är framför allt två av de ändringar i bidragsreglerna som träder i kraft fr.o.m. 1997 som drabbar barnfamiljerna. Det gäller dels införandet av individuella inkomstgränser, dels begränsningen av den bidragsgrundande bostadsytan.

Den individuella inkomstprövningen ger för många hushåll helt orimliga konsekvenser. Det gäller särskilt de hushåll där någon av föräldrarna är hemma för att se till familjens barn eller på grund av arbetslöshet. Det kan också gälla hushåll där en av föräldrarna studerar eller arbetar deltid. För många av dessa familjer ger de nya bidragsreglerna en minskning av bostadsbidraget med närmare 1 000 kr i månaden. Detta är naturligtvis inte rimligt. Hur makarna i en familj frivilligt eller ofrivilligt, t.ex. som en följd av situationen på arbetsmarknaden, väljer att fördela yrkesarbetet mellan sig skall naturligtvis inte styras av bostadsbidragsreglerna eller av några andra statliga regler. För att återställa neutraliteten i bostadsbidragssystemet måste därför reglerna om individuell inkomstprövning avskaffas och de tidigare reglerna, där bostadsbidraget baseras på den sammanlagda hushållsinkomsten, återinföras.

De tidigare bostadsbidragsreglerna innebar inte några begränsningar av den bostadsyta som kunde ligga till grund för bostadsbidraget. I praktiken torde dock de hyresgränser inom vilka bidraget beräknas innebära en viss begränsning av bostadens storlek genom det samband som normalt finns mellan bostadens storlek och bostadskostnaden. Trots detta kunde naturligtvis bostadsbidrag, med tidigare regler, utgå för större bostadsytor än vad som kan anses vara bostadspolitiskt motiverat. Mot denna bakgrund delar utskottet uppfattningen i regeringens ursprungsförslag i proposition 1995/96:186, att bostadsbidragen bör kunna reduceras för de bostäder som ligger väsentligt över vad som kan anses vara en normal ytstandard. Däremot bör inte gränserna för den bidragsgrundande bostadsytan sättas så snävt som riksdagens beslut våren 1996 innebär. De ytgränser som bör gälla bör i stället motsvara dem som regeringen ursprungligen föreslog, dvs. de bör för alla hushållstyper ökas med 10 m².

De nya reglerna för bostadsbidragen bör träda i kraft den 1 juli 1997.

Den nu förordade ändringen i bostadsbidragsreglerna innebär att statens kostnader för bostadsbidragen ökar redan för innevarande budgetår. För att regeländringen inte skall påverka det totala budgetutfallet bör den finansieras inom bostadsbidragsanslaget i enlighet med vad som förordats i i motioner (m), (fp) och (kd).

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i partimotionerna 1996/97:Fi46 (kd) yrkande 22 i motsvarande del samt motionerna 1996/97: Fi52 (m) yrkandena 4 och 5 samt 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 1 i motsvarande del anfört om utformningen av bostadsbidragen m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsförslag avstyrks av utskottet.

Owe Hellberg (v) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Bostadsbidrag/Ändrade regler för bostadsbidragen börjar med "Som framgår" och slutar med "del tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Regeringen har på riksdagens uppdrag genomfört en preliminär analys av effekterna för hushållen av de sedan 1997 gällande reglerna för bostadsbidragen. Av analysen framgår att av de hushåll som ingår i den har omkring 42 000 fått sina bidrag sänkta med mer än 500 kr per månad. Nya beräkningar visar att av dessa hushåll blir bara 3 000 hjälpta av den ytnorm med garantinivå som regeringen föreslår skall införas. Ett förslag med så begränsad effekt är naturligtvis helt oacceptabelt. Regeringens förslag i denna del bör därför avvisas i enlighet med förslagen i partimotionerna 1996/97:Fi44 (v) yrkande 69 och 1996/97:Fi46 (kd) yrkande 22 i motsvarande del samt motionerna 1996/97:Fi52 (m) yrkande 3 och 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 1 i motsvarande del.

Även om den preliminära analysen ger ett visst underlag för vilka förändringar som erfordras för att återge bostadsbidragen en fördelningspolitiskt riktig profil är den enligt utskottets mening inte tillräcklig. I enlighet med förslaget i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 bör därför en bredare analys och problembeskrivning som avser samtliga bidragshushåll genomföras. En sådan fördjupad analys utgör enligt utskottets mening en förutsättning för att nödvändiga förändringar skall kunna ges en riktig och rättvis utformning. Den nu förordade analysen bör genomföras med största skyndsamhet så att de nya reglerna kan träda i kraft så snart som möjligt. Det bör därför uppdras åt regeringen att senast i budgetpropositionen för år 1998 återkomma till riksdagen med förslag med denna inriktning.

Med avseende på de kraftiga bidragsminskningar som de nya reglerna innebär för många hushåll måste åtgärder vidtas i avvaktan på att nya regler kan träda i kraft. Utskottet delar sålunda vad som i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 anförts om att en övergångsregel bör införas som innebär att ingen bidragstagare skall behöva förlora mer än 500 kr per månad till följd av de regelförändringar som trätt i kraft 1997. Denna garantiregel bör träda i kraft den 1 april 1997 och tillämpas retroaktivt på de hushåll som drabbats.

Det ökade anslagsbehov som blir en följd av de nu förordade förbättringarna av bostadsbidragen bör finansieras genom att medel omdisponeras från anslaget till räntebidrag. Som bl.a. framgår av en av Boverket presenterad prognos förväntas utgifterna på detta anslag minska med 3 miljarder kronor i förhållande till vad som anslagits för år 1997.

Vad utskottet nu med anslutning till Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44 yrkandena 70 och 71 anför om utformningen av bostadsbidragen m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Sten Andersson (m), Stig Grauers (m), Inga Berggren (m) och Peter Weibull Bernström (m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Fastighetsskatten börjar med "Vid behandling" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening (m) till yttrandet 1996/97:BoU1y anfördes följande om fastighetsskatten:

Under den borgerliga regeringsperioden fördes en medveten och långsiktig skattesänkingspolitik för att skapa tillväxt och ge ett ökat utrymme för den privata ekonomin. Inte minst ur bostadspolitisk synpunkt är en sådan utveckling viktig. På bostadsområdet bidrar sänkta skatter både till en bättre fungerande marknad och till lägre boendekostnader. De kraftiga höjningar av fastighetsskatten som nu genomförts får i stället motsatt effekt i form av höjda boendekostnader och obalanser på fastighetsmarknaden. Det är därför djupt olyckligt att den tidigare skattesänkingspolitiken nu ersatts av en skattehöjningspolitik.

1996 års fastighetstaxering tillsammans med den samtidiga höjningen av fastighetsskatten från 1,5 % till 1,7 % har slagit hårt mot de boende. Beräkningar visar att skatten för småhus i genomsnitt har höjts med 43 %, vilket motsvarar närmare 2 500 kr om året. Skattehöjningarna för dem som bor i särskilt attraktiva områden i bl.a. skärgården har varit mångdubbelt större. Förutom av kraftigt höjd fastighetsskatt har dessa fastighetsägare i många fall också drabbats av förmögenhetsskatt på grund av de höjda taxeringsvärdena. De bostadspolitiska konsekvenserna av detta är enligt utskottets mening helt oacceptabla.

Vad i den avvikande meningen anförts äger fortfarande sin giltighet.

Som föreslås i Moderata samlingspartiets partimotion 1996/97:Fi42 bör fastighetsskatten med verkan redan år 1997 sänkas till 1,5 % för att under den kommande treårsperioden vara 1,2 %. Dessutom bör skatten endast beräknas på halva markvärdet och med en viss takregel. Vad nu anförts är en tillstyrkan till Moderata samlingspartiets partimotion 1996/97:Fi41 yrkande 5 i motsvarande del. Ett bifall till motionen innebär att förslag i partimotionerna 1996/97:Fi43 (fp), 1996/97:Fi45 (mp) och 1996/97:Fi46 (kd) samt i motionerna 1996/97:Fi75 (fp) och 1996/97:Fi76 (fp) delvis kommer att tillgodoses.

12. Fastighetsskatten

Erling Bager (fp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Fastighetsskatten börjar med "Vid behandling" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i Folkpartiets partimotion 1996/97:Fi43 (fp) yrkande 3 i motsvarande del att fastighetsskatten år 1998 bör sänkas med 1 000 miljoner kronor. Utskottet delar också vad i motionerna 1996/97:Fi75 (fp) i motsvarande del och 1996/97:Fi76 (fp) yrkande 2 föreslagits om att endast hälften av markvärdet på småhus skall utgöra underlag för fastighets-skatt samt att det införs en takregel vad gäller markvärdet. Vidare bör utredas

effekterna av den s.k. Kaliforniamodellen i vilken beskattningen i högre grad än för närvarande skjuts upp till realisationstillfället.

Regeringen bör i höstens budgetproposition förelägga riksdagen förslag om omfattningen och inriktningen av fastighetsskatten i enlighet med vad i de nu redovisade motionerna föreslagits. Detta bör ges regeringen till känna.

Vad nu förordats innebär delvis en anslutning också till förslag i partimotionerna 1996/97:Fi42 (m), 1996/97:Fi45 (mp) och 1996/97:Fi46 (kd).

13. Fastighetsskatten

Per Lager (mp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Fastighetsskatten börjar med ”Vid behandling” och slutar med ”avstyrks således” bort ha följande lydelse:

Med anledning av partimotionen 1996/97:Fi8 (mp) anfördes i en avvikande mening hösten 1996 till bostadsutskottets yttrande 1996/97:BoU1y följande om fastighetsskatten:

Den utformning som fastighetsskatten i dag har ger enligt utskottets mening upphov till flera problem. Basen för fastighetsskatten är ett fiktivt värde, taxeringsvärdet, som bygger på det uppskattade marknadsvärdet. Det betyder att värdet på en fastighet bedöms efter till vilka priser andra liknande fastigheter i samma geografiska område avyttrats under den senaste tiden. Som 1996 års fastighetstaxering visar ger detta förfaringsätt i vissa fall upphov till helt oacceptabla effekter. Särskilt gäller detta i attraktiva fritidsområden, bl.a. i våra skärgårdar. Här har den bofasta befolkningen fått kraftigt höjda taxeringsvärden till följd av att grannfastigheter sålts mycket dyrt till fritidsboende.

Ett annat uttalat problem med fastighetsskatten är sättet att värdera på fastigheten befintliga byggnader. Miljöriktigt byggnadssätt och utrustning ger ofta extrapoäng vid värderingen och höjer därmed taxeringsvärdet och fastighetsskatten. Detta blir i praktiken en straffskatt på ett miljöriktigt beteende, vilket givetvis är det som minst av allt behövs i dag. Tvärtom borde en miljöriktig utformning av en fastighet premieras skattemässigt.

Vad ovan anförts är alltså av stor relevans. Enligt utskottets uppfattning finns anledning att vidta åtgärder både på kort och lång sikt för att reformera fastighetsbeskattningen. I en första etapp bör skattesatsen för bostäder inom ramen för en skatteväxling redan år 1998 återställas till 1,5 %. En total översyn av förfarandet för fastighetstaxeringen bör göras. På sikt bör fastighets-skatten i sin nuvarande form avskaffas. Vad nu förordats är en anslutning till yrkandena 13, 15 och 22, de båda första i motsvarande del till Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi45.

Bostadsutskottet anser att riksdagen bör bifalla dessa motionsförslag. En anslutning till vad nu förordats innebär delvis bifall också till partimotionerna 1996/97:Fi42 (m), 1996/97:Fi43 (fp) och 1996/97:Fi46 (kd).

14. Fastighetsskatten

Ulf Björklund (kd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Fastighetsskatten börjar med ”Vid behandling” och slutar med ”avstyrks således” bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening (kd) till bostadsutskottets yttrande 1996/97:BoU1y hösten 1996 anfördes följande:

1996/97:BoU7y

Till skillnad från beskattningen av löner, företagsvinster och konsumtion riktas fastighetsskatten mot en tillgång som under innehavstiden inte är likvid i den bemärkelsen att den normalt sett inte kan omsättas i reda pengar. Fastighetsskatten kan därmed sägas utgå från att ägandet alltid kombineras med arbetsinkomst, pension eller kapitalinkomster som kan bekosta denna skatt. Med de kraftiga höjningar av skatteuttaget som följer av 1996 års nya högre taxeringsvärden och den samtidiga höjningen av skattesatsen från 1,5 % till 1,7 % kommer det i många fall att bli svårt att klara av den nya fastighetsskatten för dem med normala inkomster eller pensioner. Den som genom händighet, sparsamhet och inslag av självhushåll hittills har kunnat klara att i egen fastighet leva "fattigt" i bemärkelsen låga kontanta inkomster kommer inte längre att klara detta. En beskattning med sådana effekter är naturligtvis helt oacceptabel.

Det kan i sammanhanget vara intressant att notera att fastighetsskatt inte har införts på skog och åkermark. Ett argument för detta är att skogen och åkern inte automatiskt genererar intäkter för att betala en fastighetsskatt. Samma resonemang kan naturligtvis användas också som ett argument mot att belägga bostadshus med fastighetsskatt.

De kraftiga höjningarna av fastighetsskatten 1996 har enligt utskottets mening på ett mycket tydligt sätt accentuerat de problem som dagens fastighetsbeskattning för med sig. Många barnfamiljer, pensionärer med låga inkomster, de som har köpt sina hus när priserna stod som högst 1989–1991 och familjer som drabbas av arbetslöshet kommer helt enkelt inte att ha råd att bo kvar i de mest attraktiva områdena som skärgårdar och storstadsområden. Dessa områden riskerar därmed att bli till reservat för de bäst ställda. Den boendesegregation som regeringen i andra sammanhang säger sig vilja motverka kommer därmed att förstärkas.

Vad i denna avvikande mening anfördes äger alltså giltighet. I Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi46 som väckts med anledning av den nu aktuella propositionen föreslås att fastighetsskatten sänks från 1,7 % till 1,5 % av taxeringsvärdet samt att skatten enbart beräknas på en tredjedel av markvärdet över ett taxeringsvärde på 150 000 kr. På sikt bör fastighetsskatten avvecklas.

Vad nu förordats är en anslutning till partimotionen 1996/97:Fi46 (kd) yrkande 12. Bostadsutskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen vad nu anförts om fastighetsskatten. Detta innebär delvis bifall också till partimotionerna 1996/97:Fi42 (m), 1996/97:Fi43 (fp) och 1996/97:Fi45 (mp) samt till motion 1996/97:Fi76 (fp).

Särskilda yttranden

1. En ytnorm med garantinivå m.m.

Rigmor Ahlstedt (c) anför:

Den utvärdering av de nya bostadsbidragsreglerna som kom till på bostadsutskottets initiativ visar att ett betydande antal hushåll har fått vidkännas avsevärda minskningar av sitt bostadsbidrag som en följd av de regler som trädde

i kraft 1997. Det var också detta förhållande som föranledde ett enigt bostadsutskott att på eget initiativ avge ett betänkande i ärendet. I det av riksdagen godkända betänkandet uttalade utskottet att regeringen redan i 1997 års vårproposition borde komma med förslag till förbättringar av bostadsbidragen så att effekterna för de hushåll som fått vidkännas väsentliga förändringar mildrades. De nya reglerna borde enligt utskottet träda i kraft redan under 1997.

Det förslag till förbättringar i bostadsbidragen som regeringen lagt fram träder visserligen i kraft under 1997, men först fr.o.m. november månad. Även om regeringen i formell mening därmed tillgodosett riksdagens begäran var det enligt min mening aldrig avsikten att förbättringarna i bidragen skulle avse en så kort tid som två månader. Avsikten var snarare att de nya reglerna skulle träda i kraft så snart som möjligt efter riksdagens beslut, dvs. senast den 1 juli. I den situation som nu uppstått har jag dock inte funnit det möjligt att föra fram ett förslag av denna innebörd. Det finns dock anledning att fortsättningsvis noggrant följa utvecklingen av bostadsbidragen, och jag förutsätter, liksom utskottet, att den preliminära analys av utfallet som gjorts snarast följs av en uppföljning och analys grundad på samtliga bidragshushåll. I den mån det visar sig erforderligt är det min avsikt att därefter återkomma till riksdagen i frågan.

2. En ytnorm med garantinivå m.m

Per Lager (mp) anför:

Den utvärdering av bostadsbidragen som tillkommit på bostadsutskottets initiativ visar att de nya reglerna givit många hushåll väsentligt minskade bidrag. Det gäller bl.a. barnfamiljer som bor i småhus utanför de större tätorterna. Vissa av dessa hushåll kommer också att bli hjälpta av de nya regler som nu föreslås. Samtidigt står det redan nu klart att förändringarna inte är tillräckligt långtgående. Till detta bidrar bl.a. att de nya reglerna träder i kraft först fr.o.m. november månad. När bostadsutskottet och riksdagen tidigare i år uttalade att de nya reglerna borde träda i kraft under 1997 var avsikten snarast att de nya reglerna skulle träda i kraft så snart som möjligt efter riksdagens beslut, dvs. allra senast den 1 juli.

Det är dock min och Miljöpartiets bedömning att den mer radikala fördelningspolitik som vi står för medför att behovet av stöd i form av bostadsbidrag blir mindre än med den politik som regeringen nu bedriver. Jag är mot bakgrund härav inte nu beredd att förorda ytterligare förändringar i bostadsbidragen. Det är emellertid min avsikt att återkomma till riksdagen i frågan. Den fördjupade analys av effekterna av de nya bostadsbidragsreglerna som utskottet uttalat sig för bör kunna ge underlag för mitt och Miljöpartiets fortsatta agerande.

3. Fastighetsskatten

Rigmor Ahlstedt (c) anför:

I vårpropositionen anføres (s. 27) beträffande skattepolitiken att det totala skatteuttaget kommer att kunna minskas något från 1999 och att därvid en av flera tänkbara åtgärder är inkomstskattelättnader för låg- och medelinkomsttagare.

Den ansvarsfulla ekonomiska politik som förts under de senaste åren hade inte varit möjlig utan Centerpartiets insatser. När vi nu kan avläsa resultatet av denna politik är det viktigt att olika åtgärder vidtas för att i första hand ge dem som fått vidkännas de största påfrestningarna vissa lättnader när ekonomin förbättras. I detta sammanhang är det viktigt att det samhällsekonomiska utrymmet används för att minska fastighetsskatten. Här skall inte beskrivas de problem för många av de boende som den nuvarande omfattningen av skatten för med sig. Denna fråga har bl.a. bostadsutskottet behandlat tidigare vid flera tillfällen (se bl.a. yttrande 1996/97:BoU1y).

Centerpartiet kommer att i riksdagen framöver lägga förslag som syftar till förändringar av skatten inom ramen för en ansvarsfull ekonomisk politik.

4. Fastighetsskatten

Owe Hellberg (v) anför:

Vänsterpartiet har i skilda sammanhang i motioner lämnat sin syn på utformningen av fastighetsbeskattningen. I motion 1996/97:Sk370 förde vi fram förslag till utformning av skatten. I den motionen anfördes bl.a. att det borde utredas att låta fastighetsskatten ingå i den kommunala skattebasen. Vidare anfördes i den motionen att det borde övervägas att införa ett takvärde som maximerar mark- och byggnadsvärde. För att eliminera de problem som dagens fastighetstaxeringsmodell innebär bör också övervägas den s.k. Kaliforniamodellen, som går ut på att man använder sig av senaste köpeskillingen som basvärde. Slutligen finns anledning att överväga hur beskattningen av bostadsrätter bör utformas.

Som framgår av detta yttrande övervägs fastighetsskattens utformning i skilda sammanhang. Jag finner det lämpligt att resultatet av dessa överväganden avvaktas och förutsätter att regeringen därefter lämnar riksdagen förslag om en utformning av fastighetsbeskattningen som undanröjer de problem dagens system i vissa fall fört med sig. Vänsterpartiet har som framgått ovan lämnat förslag som, om de genomförs, kommer att innebära att man kommer till rätta med dem.

Om våra förslag inte vinner gehör i det pågående arbetet kommer vi åter att aktualisera dem i riksdagen.

Gotab, Stockholm 1997